στιγμή, νὰ μὴ μπορῶ νὰ σᾶς συνοδεύσω στὸ πιάνο!...

»Ὅταν ἡ κόμησσα τελείωσε τὴν μελωδία, ὁ Σοπὲν τὴν παρεκάλεσε νὰ παίξη καὶ τὸν περίφημο «Ὕμνο στὴν Παναγία» τοῦ Στραντέλλα.

»—Ὁ καλλιτέχνης αὐτός, εἶπε, ἐνῶ ἦταν βαρειὰ ἄρρωστος, ἔταξε στὴν Παναγιά, ἂν θὰ τὸν κάνη καλά, νὰ τῆς τονίση ἕναν ὕμνο εὐχαριστήριο... Καὶ ἀργότερα, ὅταν σηκώθηκε ἀπὸ τὸ κρεββάτι, ἔφτιαξε αὐτὸ τὸ ἀριστούργημα, ἐκτελῶντας τὴν ὑπόσχεσί του... Ποιὸς ξέρει! Ἴσως νὰ ξανακάνη ἡ Παναγιὰ τὸ θαῦμα της!...

»Ἡ κόμησσα ἀρχισε νὰ παίζη καὶ τὸ κομμάτι αὐτό, ρίχνοντας σὲ μᾶς βλέμματα ἀπελπισίας. Τὰ μάτια ὅλων μας ἦσαν δακρυσμένα... Καὶ μονάχα ὁ Σοπὲν χαμογελοῦσε! Ἕνα χαμόγελο ἄφατης ἀγαλλιάσεως ἦταν ζωγραφισμένο στὸ κάτωχρο πρόσωπό του μὲ τὰ βαθουλωμένα μάγουλά του. Τὰ κατάμαυρα μάτια του γυάλιζαν σὰν κάρβουνα ἀπὸ τὸν πυρετό.

»—Τί ὡραῖο κομμάτι! ψιθύριζε κάθε τόσο. Τί ὡραῖο κομμάτι... Ὅταν θὰ τὸ τελειώσετε, κόμησσα, σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ παίξετε τὸν «Ψαλμὸ» τοῦ Μερτσέλλο... Θέλω νὰ σβύσω μέσα σὲ κύματα θρησκευτικῆς μουσικῆς... Μοῦ φαίνεται ὅτι ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ βρίσκομαι πιὸ κοντὰ στοὺς ἀγγέλους... Θέλω νὰ...

»Μὰ ὁ Σοπὲν δὲν πρόφτασε ν' ἀποτελειώση τὴ φράσι του... Ἔβγαλε ἕνα βραχνὸ ξεφωνητὸ καὶ ἄφησε τὸ κεφάλι του νὰ πέση ἄτονα στὸ δεξιό του ὦμο, κλείνοντας συγχρόνως τὰ μάτια του... Τρέξαμε ὅλοι κοντά του τρομαγμένοι... Ὁ γιατρὸς τοῦ ἄρπαξε τὸ κεφάλι μὲ τὰ δυὸ χέρια, ἐνῶ ἡ ἀδελφὴ τοῦ καλλιτέχνου κι' ἐγὼ γονατίζαμε μπρὸς στὸ κρεββάτι... Κανείς μας δὲν τολμοῦσε ν' ἀνοίξη πρῶτος τὸ στόμα του...

»Στὸ μεταξύ, ἡ κόμησσα Ποτόκα, ἀποροφημένη ἀπὸ τὴ μουσική, ἐξακολουθοῦσε νὰ παίζη τὸν «Ψαλμὸ» τοῦ Μερτσέλλο, χωρὶς ν' ἀντιλαμβάνεται τί συνέβαινε γύρω της!... Ἡ φωνή της κυμαινότανε σὰν οὐρανία μελωδία πάνω ἀπὸ τοὺς λυγμοὺς καὶ τοὺς ἀναστεναγμούς μας...

»Ἡ κατάστασι τοῦ Σοπὲν χειροτέρεψε τὴ νύχτα. Τὴν ἑπομένη τὸ πρωΐ, ἦταν κάπως καλύτερα. Ζήτησε νὰ μεταλάβη κ' ὕστερα παρακάλεσε τοὺς φίλους του νὰ πλησιάσουν στὸ κρεββάτι του γιὰ νὰ τοὺς ἀποχαιρετήση... Δὲν μπόρεσε ὅμως νὰ τοὺς πῆ τίποτα... Τὴ νύχτα, ξαναβρῆκε τὴν ὁμιλία του καὶ ἄρχισε ν' ἀπαγγέλη τοὺς ψαλμοὺς τῶν ἑτοιμοθανάτων, ἔχοντας τὸ κεφάλι του ἀκουμπισμένο στὸν ὦμο τῆς ἀδελφῆς του.

»Στὶς 17 Ὀκτωβρίου, στὶς δυὸ τὸ ἀπόγευμα, ἄρχισε ἡ ἐπιθανάτιος ἀγωνία τοῦ Σοπέν. Κρύος ἱδρὼς ἔσταζε σὰν ποτάμι ἀπὸ τὸ μέτωπό του. Ξαφνικά, ἔπεσε σὲ λήθαργο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο συνῆρθε γιὰ νὰ ρωτήση:

»—Ποιὸς εἶνε κοντά μου;...

»Ὅταν ἀντίκρυσε τὴν ἀδελφή του, τῆς χαμογέλασε καὶ ψιθύρισε:

»—Νὰ μὴ βγάλης τὰ μαῦρα κρέπια ἀπὸ τὸ πιάνο μου...

»Συγχρόνως, ἔσκυψε γιὰ νὰ φιλήση τὸ χέρι τῆς ἀδελφῆς του..

»Μὲ τὴν κίνησι αὐτή, ξεψύχησε, βγάζοντας ἕνα ἐλαφρὸ καὶ παρατεταμένο ἀναστεναγμό, ποὺ ἔμοιαζε μὲ μουσικὴ πνοή, μὲ μοτίβο μιᾶς μελαγχολικῆς μελωδίας...»

ΜΕΝΕΞΕΔΕΣ

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Ὑπάρχουν στιγμές, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ μόνος τρόπος γιὰ ν' ἀγαπήσης τὴν ἀνθρωπότητα, εἶνε τὸ ν' ἀγαπήσης τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου.

Β. Οὐγκὼ

***

Δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ θεωρούμεθα ἐνάρετοι καὶ συγχρόνως νὰ δυσαρεστοῦμε μὲ τὶς πράξεις μας τοὺς ἄλλους.

Ἐρνέστος Μπερσὸ

***

Ἡ ἀλήθεια εἶνε, ὅτι ποτὲ δὲν δημιουργεῖ κανεὶς τὴν τύχη του, ἀλλ' ὅτι ἁπλῶς συνεργάζεται μ' αὐτήν.

Βιργίλιος

***

Οἱ τάφοι τῶν νεκρῶν δὲν μιλοῦν γιὰ τὴ ζωή τους.

Βάκων

***

Ὑπάρχει ἀπείρως περισσότερο μεγαλεῖο σὲ μιὰ καλὴ πράξ καὶ σ' ἕνα καλὸ ποίημα, παρὰ σὲ μιὰ μεγάλη νίκη.

Λαμαρτῖνος

***

Δύο πράγματα ἐξασφαλίζουν τὴν ἀξία τοῦ γήρατος καὶ τὴν γαλήνην τῆς ζωῆς: Ἡ ἀγάπη στὴν ἐργασία κι' ἡ συναίσθησι τοῦ καθήκοντος.

Ὀβίδιος

***

Τὰ λάθη τῶν βαρβάρων λαῶν εἶνε, τὶς περισσότερες φορές, ἀρετὲς στὴν γένησί τους, ἐνῶ ἡ κακίες τῶν λαῶν ποὺ βρίσκονται σὲ παρακμή, εἶνε ἀρετὲς ποὺ ἐκφυλίζονται καὶ πεθαίνουν.

Ἐρρῖκος Μαλὸ

***

Ἡ κοινωνικὴ ἰσότης δὲν μπορεῖ νὰ νοηθῆ, παρὰ συνδυασμένη μὲ τὴν πρόοδο.

Ἐρρῖκος Μπὲκ

Ο ΣΤΙΧΟΣ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ

Ἤσκιοι φευγάτοι, ἀγύριστοι, φαντάσματα βουβά,
Ψιθυρισμοὶ σβυσμένοι!
Μένει ἀπὸ σᾶς μιὰ θύμησι, μόνον αὐτὴ ποὺ μὲ τραβᾶ
Σ' ἐσᾶς καὶ ποὺ μὲ δένει.

—□—

Ἀλλοίμονο! σᾶς κυνηγῶ κι' ἄπου βαθειὰ 'νε ἡ σιωπὴ
Λέω μήπως καὶ σᾶς φτάσω,
Τὸ μήνυμά σας μάταια κάποτ' ἐλπίζω νὰ μοῦ πῆ,
Τὸ πέλαγο ἢ τὸ δάσο.

—□—

Στὴ φύσι ἂν παίρνουν τ' οὐρανοῦ τὰ νοήματα, τὴ χάρι
τῶν πρώτων σας σχημάτων,
Ἔρχετ' εὐθὺς τὸ σύγνεφο καὶ κρύβει τὸ φεγγάρι,
Πλάστη τῶν δραμάτων.

—□—

Ἀκόμα κι' ἂν ξαφνιάζωμαι κάποτε σ' ἤπουλον ἀχὸ
Κι' ἀνήσυχος προσμένω,
Βλέπω πῶς τ' ἀπονύχτερο πουλὶ διαβαίνει μοναχὸ
Καὶ παραστρατισμένο.

—□—

Διαβάζω μέσα στὰ ἱερὰ βιβλία τοῦ πόνου γιὰ νὰ βρῶ
Τί τάχατε μοῦ λείπει,
Καὶ βλέπω τὴν παρηγοριὰ πῶς δὲ μπορῶ νὰ τὴ χαρῶ
Μήτε στὴν τόση λύπη...

—□—

Δόρα πῶς σ' ἔπιν' ἄλλοτε τῆς θλίψης ἀρωματικό,
Στὸ θάνατο μιᾶς δύσης,
Κι' ἐσὲ πῶς σ' ἐγευόμουνα, καϋμέ, σὲ δεῖπνο μυστικό,
Πρὶν νύχτα ἐσὺ μ' ἀφήσης!

—□—

Τώρα τὰ δῶρα τῆς αὐγῆς, λουλούδια τοῦ καλοῦ καιροῦ,
Δὲν κλείνω πειὰ στὸ στίχο
Λειχῆνες μοιάζουν σκοτεινές, στὴ γύμνια ἀπάνω ἑνὸς σταυροῦ
Σύρριζα σ' ἕναν τοῖχο...

—□—

Ἐρωτικὰ γητέματα, σιωπές, ὦ λόγια συγανά,
Πίστες τυφλές, θρησκεῖες,
Κανένας γιορτασμὸς ποτέ, καμμιὰν ἱερουργία ξανά,
Σ' ὧρες κρυφὲς καὶ θεῖες!

—□—

Συντρόφοι ἐσεῖς τῆς νιότης μου, τραγουδιστάδες, δημιουργοί
Μονάχα μὲ τὸν πόθο,
Πόσο κοντά μου ἕναν καιρὸ καὶ πόσο ἀπὸ θεῶν ὀργή,
Τώρα μακρυὰ σᾶς νοιώθω!...

—□—

Δὲν εἶνε τὸ αἷμα, ἀλλοίμονο! ποὺ θὰ χυθῆ νὰ βγῆ λιωμὸς
Ὁ ἀνθὸς ποὺ θὰ θαμάσης,
Κι' ὁ παφλασμὸς τοῦ ποταμοῦ σὲ φέρνει ἀνάρπαστον ἐμπρὸς
Στὸ μάγεμα τῆς πλάσης.

—□—

Ὦ, πῶς τὸ φῶς καὶ μιὰ σταλιὰ δροσιᾶς, πῶς κάνει νὰ θρυῆ
Καὶ τὸ κλαδὶ τὸ μαῦρο!
Καὶ πῶς ἐγὼ χωρὶς καμμιὰ ἀνταπόκρισι μὲ τὴ ζωὴ
Γύρεψα χάρι ναῦρω!

—□—

Τοῦ κόκκου ταξειδεύτηκα σὲ ξένα καὶ σ' ἀλαργινά,
Πλανητικὰ κατάπι,
Σὰ μέσα σ' ὄνειρο κακὸ περάσανε, σὰ σὲ βραχνὰ
Τόποι μαζὶ καὶ ἀνθρῶποι.

—□—

Ὅμως σὰν κάτι ἀλλοιώτικο νάχε ἡ ψυχή μου πάρει
Καὶ νὰ εἶδε ὁ λογισμός μου,
Κρατῶ ἀπὸ τότε ἕνα γιαλὸ κι' ἕνα βουνίσιο χνάρι,
Ἀγνάντια ὅλου τοῦ κόσμου.

—□—

Κι' ἐνῶ τοὺς ἤσκιους κυνηγῶ, σὰ ν' ἀφογκράζωμαι θαρρὶ
Μιὰ ἀγαπητὴ φλογέρα
Καὶ σὰ νὰ βλέπω νὰ γλυστρᾶ πάλι μὲ βάρκα στὸ νερὸ,
Συρμένη ἀπὸ τὴ ξέρα...

ΜΙΛΤ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ